

منزلت شهادت و شهیدان در دین اسلام

این همان درد مزمنی است که مسلمانان معاصر به آن مبتلا هستند. علاقه و عشق به دنیا انسان را بنده شهوات و هوا و هوسهای دنیایی می کند. تنفر و هراس از مرگ نیز موجب ذلت و خواری و حقارت دنیا و آخرت خواهد بود. لذا قرآن کریم نگرانی انسان را نسبت به روزی برطرف ساخته و در این کتاب مقدس تأکید شده است که روزی به دست خداوند است. خداوند متعال بر این مسأله سوگند یاد کرده است و می فرماید، "و فی السماء رزقکم و ما توعدون فو رب السماء و الأرض إنه لحق مثل ما تنطقون" (ذاریات / ۲۲) {در آسمان روزی شماست و نیز چیزهایی که بدان وعد و وعید داده می شوید * به خدای آسمان و زمین سوگند که این حق است، درست همانگونه که شما سخن می گوید (و سخن گفتن کاملاً برایتان محسوس است و درباره آن شک و تردیدی ندارید)} خداوند متعال درباره مرگ نیز فرموده است که آن نیز در دست خود اوست "و لكل أمة أجل فإذا جاء أجلهم لا يستأخرون ساعة و لا يستقدمون" (اعراف / ۳۴) {هر گروهی دارای مدت زمانی (مشخص و معلوم) است و هنگامی که زمان (محدود) آنان به سر رسید، نه لحظه ای تأخیر خواهند کرد و نه لحظه ای بر آن پیشی می گیرند} خداوند متعال همچنین می فرماید: "قل لو كنتم فی بیوتكم لبرز الذین كتب علیهم القتل إلی مضاجعهم" (آل عمران / ۱۵۴) {بگو، اگر در خانه های خود هم بودید، آنان که کشته شدن در سرنوشتشان بود، به قتلگاه خود می آمدند (و در مسلخ مرگ کشته می شدند)}. پس نه رفتن به جنگ مرگ را نزدیک می کند و نه فرار از جنگ، آن را به تأخیر می اندازد. در اینجا خوب است به یک نکته تاریخی در این باره اشاره گردد. خداوند متعال برای خالد بن ولید که از قهرمانان صدر اسلام بود شهادت در جبهه های نبرد حق علیه باطل را مقدر نکرده بود. خالد پس از سالها شرکت در جنگهای متعدد در بستر مرگ جان به جان آفرین تسلیم کرد. او پیش از مرگ گفت: به خدا قسم در هر وجه از بدنم جای ضربه شمشیر یا محل اصابت تیری وجود دارد، اما من هم مانند شتر می میرم، ولی بز دلان هرگز این را نمی فهمند! این همان چیزی است که علی بن ابی طالب را بر آن داشت که این شعر معروف را بسراید که،

أی یومی من الموت أفر یوم لا یقدر أو یوم قدر

يوم لا يقدر لا أحذره و من المقدور لا ينجو الحذر

(از کدام روز مرگ می توانم بگریزم آن روزی که مرگ در آن مقدر نشده یا آنکه مقدر شده است

اگر مرگ در روزی مقدر نشده باشد من از آن باکی ندارم و هشیار هم نمی تواند از روزی که در آن مرگ برایش مقدر شده است، بگریزد.)

به همین دلیل، در دین مبین اسلام تأکید شده است که مرگ انتقال از مرحله ای به مرحله دیگر و از خانه ای به خانه دیگر و از زندگی به زندگی دیگر است " .الذی خلق الموت و الحیاء لیبلوکم أیکم أحسن عملاً و هو العزیز الغفور) "ملک/۲) { آن کسی که مرگ و زندگی را پدید آورده است تا شما را بیازماید کدامتان کارتوان بهتر و نیکوتر خواهد بود. او چیره و توانا و آمرزگار و بخشاینده است } خداوند متعال هیچ نعمتی را از بندگانش نمی ستاند مگر آنکه نعمت بزرگ تری را به جای آن به آنها بدهد. "إن الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل علیهم الملائکة ألا تخافوا و لا تحزنوا و ألبسوا بالجنة التي کنتم توعدون * نحن أولیاءکم فی الحیاء الدنیا و فی الآخرة و لکم فیها ما تشتهی أنفسکم و لکم فیها ما تدعون * نزلاً من غفور رحیم" (فصلت/۳۰) {32- کسانی که می گویند پروردگار ما خداست و سپس پابرجا و ماندگار می مانند، فرشتگان به پیش ایشان می آیند و بدانان مژده می دهند که نترسید و غمگین مباشید و شما را بشارت با به بهشتی که به شما وعده داده شده است* ما یاران و یاوران شما در زندگی دنیایی و در آخرت هستیم و در آخرت برای شما هر چه آرزو کنید هست. و هر چه بخواهید برایتان فراهم است* اینها به عنوان پذیرایی از سوی خداوند آمرزگار و مهربان است }

پس اگر سرنوشت مؤمنان در وقت مرگ این گونه است، پس شهیدانی که خداوند متعال آنان را به این مقام برگزیده است و آنان جان خود را فی سبیل الله تقدیم کرده اند، چه حالی خواهند داشت؟ یقیناً آنان گرامی ترین و محبوب ترین مخلوقات در نزد خداوند مهربان هستند و چرا این

گونه نباشند که خداوند متعال خود به ایشان وعده نیکو ترین زندگی را داده است.

سعد بن ابی وقاص (رض) می گوید: یکبار ما به امامت پیامبر نماز می خواندیم، مردی وارد مسجد شد و هنگامی که به صف جماعت پیوست گفت: اللهم آتني ما تؤتي عبادك الصالحين، (خداوندا به من چیزی بده که به بندگان صالح خود می دهی. هنگامی که پیامبر نماز را به پایان رساند، فرمود: کدامیک از شما این گونه دعا کرد؟ آن مرد گفت که من گفتم یا رسول الله، ایشان فرمودند: تو بر اسب خویش سوار می شوی و در راه خدا به شهادت می رسی. "این حدیث را حاکم روایت کرده و گفته است که به شرط امام مسلم صحیح است.

شهیدان پس از پیامبران بالاترین درجه و رتبه را دارند

حضرت محمد (ص) می فرماید: سه کس کشته شوند: یکی مردی که با جان و مال خود در راه خداوند جهاد کرد تا آنکه در نبرد با دشمن کشته شد، چنین فردی شهیدی است که خداوند او را مورد آزمایش قرار داده و در بهشت خواهد بود.... او در زیر سایه عرش خداوند است و فقط پیامبران به سبب پیامبری خویش بر چنین کسی برترند. دومی، آن است که از گناهان خویش بترسید و با جان و مال خود در راه خدا جهاد کرد و با دشمن به نبرد پردازد و به شهادت برسد. این شهادت موجب پاک شدن او از گناهان است، زیرا شمشیر (جهاد در راه خدا) گناهان را از بین می برد. چنین کسی می تواند از هر یک از درهای بهشت که اراده کند، وارد آن شود، زیرا بهشت هشت در دارد و برخی از درها بر برخی دیگر فضیلت دارند. جهنم نیز هفت در دارد. سوم منافق است که با جان و مال خویش بجنگد و با دشمن روبرو شود و در این حال کشته شود. این فرد در آتش خواهد بود، زیرا شمشیر نفاق را از بین نمی برد. امام احمد آن را روایت کرده و گفته که حدیث حسن است.

شهید فی سبیل الله بهشتی است

خداوند متعال می فرماید: "إن الله اشترى من المؤمنين أنفسهم وأموالهم بأن لهم الجنة يقاتلون في سبيل الله فيقتلون و يقتلون وعداً عليه حقاً في التوراة والإنجيل والقرآن و من أوفى بعهده من الله فاستبشروا ببيعكم الذي بايعتم به و ذلك هو الفوز العظيم" (توبه/۱۱۱) {بیگمان خداوند (کالای) جان و مال مؤمنان را به (بهای) بهشت خریداری می کند. آنان باید در راه خدا بجنگند و بکشند و کشته شوند. این وعده ای است که خداوند آن را در (کتابهای آسمانی (تورات و انجیل و قرآن (به عنوان سند معتبری ثبت کرده است) و وعده راستین آن را داده است و چه کسی از خدا به عهد خود وفا کننده تر است؟ پس به معامله ای که کرده اید شاد باشید و این پیروزی بزرگ و رستگاری سترگی است }

شهید سید قطب رحمه الله در تفسیر این آیه در کتاب فی ظلال القرآن می گوید: "ماهیت این بیعت این است که خداوند متعال جان و مال مؤمنان را فقط برای خود می خواهد و آنها اجازه ندارند به خواست خود آن را ببخشند یا برای خود نگه دارند. آری، این کالایی است که خریدارش می تواند هر گونه که بخواهد و اراده و تعیین کند در آن دخل و تصرف کند. فروشنده باید فقط در همان مسیری که به او گفته می شود برود. بهای این کالا هم بهشت است. راه آن هم جهاد و نبرد و مبارزه است. پایان آن هم پیروزی یا شهادت.

یقیناً این خرید و فروش بسیار حساس است، اما این معامله بر هر مؤمن توانایی فرض است و فقط زمانی از حیطة وظایف مؤمن خارج می گردد که او از ایمان خود دست کشیده باشد، اکنون که این کلمات را می نویسم این حساسیت را کاملاً درک می کنم. خداوندا! از تو یاری می خواهم، زیرا که این پیمان بسیار حساس و سنگین است."

شهید آرزو می کند که خداوند متعال او را یکبار دیگر به دنیا باز گرداند

امام اسماعیل بخاری و امام مسلم به نقل از انس بن مالک رضی الله عنه روایت کرده اند که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: "هیچ یک از کسانی که وارد بهشت شده باشد، آروزی

بازگشت به دنیا نمی کند، مگر شهید که او به سبب پاداشی که از خداوند می گیرد، آرزو می کند که به دنیا باز گردد تا دهها بار فی سبیل الله شهید شود. در روایت دیگری هم آمده است که "به سبب فضیلتی که خداوند به مقام شهید داده است، شهدا دوست دارند که بار دیگر به دنیا بازگردند تا نصیب جدیدی برگیرند."

روح شهیدان به سان پرندگان در بهشت پرواز می کنند

نبی اکرم محمد (ص) می فرماید: " هنگامی که یکی از برادران شما شهید می گردد، خداوند متعال روحش را در کالبد پرنده ای سبز رنگ قرار داده و بر روی نهرهای بهشتی به پرواز در می آورد. آن پرنده از میوه های بهشتی می خورد و در کاخهای طلایی بهشت مسکن می گزیند و در زیر سایه عرش الرحمان به پرواز در می آید. این شهیدان می گویند که چه کسی به برادران ما می گوید که ما در بهشت زنده ایم و از نعمتهای بهشتی روزی می خوریم تا آنان نیز از جهاد دوری نجویند و از جنگ در را خدا هراس نداشته باشند. خداوند متعال پاسخ می دهد که من به آنان می گویم. به همین سبب است که فرموده خداوند متعال نازل شده که فرموده است: و لا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله أمواتاً بل أحياء عند ربهم یرزقون " (آل عمران / ۱۶۹) } و کسانی را که در راه خداوند متعال کشته شدند، مرده مپندارید، زیرا آنان زنده اند و در نزد پروردگار خود روزی می خورند" { حدیث مذکور را امام ابو داود در باب جهاد کتاب خود روایت کرده است .

امام مسلم روایت می کند که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: " روح آنان در کالبد پرنده ای سبز قرار می گیرد، آنها خانه هایی در بهشت خواهند داشت و به هر جایی از بهشت که بخواهند می روند و سپس به همان خانه ها باز می گردند! "

ابن نحاس در کتاب خود به نام مشارع الأشواق الی مصارع العشاق ص ۲۷۰ حکمت قرار گرفتن روح شهیدان در کالبد پرندگان سبز رنگ و مسکن آنان در چراغهایی آویخته در زیر سایه عرش می گوید: زیرا لطیف ترین رنگها رنگ سبز و لطیف ترین و شفاف ترین جمادات شیشه است، به همین سبب روح شهیدان در لطیف ترین پیکرها که پیکر پرندگان است و زیباترین رنگها که سبز

است و لطیف ترین جمادات که چراغهای زیبای آویخته در زیر سایه عرش است، قرار می گیرد تا شهیدان لذت نعمت در جوار پروردگار کریم بودن را بچشند.

فرشتگان با بالهای خود برای شهیدان سایه ایجاد می کنند

جابر بن عبدالله رضی الله عنهما می گوید: پیکر پدرم را به نزد رسول اکرم (ص) (بردم. مشرکان پیکرش را مثله کرده بودند. رسول خدا در کنار پیکر قرار گرفت. پیش رفتم تا چهره اش را به پیامبر نشان دهم. گروهی مرا از این کار باز داشتند. رسول خدا فرمودند: " فرشتگان با بالهای خویش بر او سایه انداخته اند." این حدیث را هم امام بخاری و هم امام مسلم روایت کرده اند.

شهید برای هفتاد تن از اهل بیت خویش شفاعت می کند

حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: شهید برای هفتاد نفر از اهل بیت خویش شفاعت می کند. این حدیث صحیح است و ابو داود آن را در کتاب الجهاد خود روایت کرده است.

اما کسی که به دست یک یهودی کشته شود، اگر خداوند بخواهد می تواند برای صد و چهل تن از نزدیکان خویش شفاعت کند، زیرا حضرت رسول (ص) می فرماید: " هر کس که به دست یک یهودی کشته شود، اجر دو شهید دارد." این بشارت مبارک باد بر مجاهدانی که در فلسطین به جهاد مشغول اند و مبارک باد بر کسانی که برای حفظ دین اسلام و سرزمین مسلمانان از سرزمین اسلامی پاسداری می کنند و گوارا باد بر هر مادری که جگر گوشه خود را فی سبیل الله تقدیم کند تا روز قیامت برای او شفاعت کند.

به قلم دکتر احمد محمد بحر